

Aleksandra Żurek

Takie same, a jednak inne – o nazwiskach w XVIII i XIX wieku

Referat stanowi analizę dziewiętnastowiecznych nazwisk zapisanych w parafialnych księgach chrztu parafii św. Jana Chrzciciela w Warszawie z lat 1839-1867 oraz parafii św. Franciszka z Asyżu w Prażmowie (obecnie woj. mazowieckie) z lat 1733-1798.

W pierwszej części referatu krótko scharakteryzowane zostaną księgi metrykalne jako cenne źródło wiedzy historycznej, genealogicznej, językoznawczej. Omówione zostanie także współcześnie i ówczesnie obowiązujące prawo dotyczące konieczności posiadania nazwiska, stałości jego formy, sposobu jego zapisu itd. Część właściwa stanowić będzie omówienie materiału.

Dzięki temu, że w badanych księgach chrztu (zindeksowanych i udostępnionych w Internecie) zapisane są nie tylko imiona i nazwiska dzieci, lecz także imiona rodziców i nazwisko panięńskie matki (jeśli było znane), możliwe jest stwierdzenie, czy nazwiska miały już ustabilizowaną formę – a więc czy jeśli rodzice przynosili do chrztu kolejne dziecko, to posługiwali się tym samym co poprzednio nazwiskiem. Celem referatu jest zbadanie stosunku nazwisk o formie ustabilizowanej do tych o formie nieustabilizowanej. Nazwiska nieustabilizowane prześledzone zostaną pod względem typów słowotwórczych (z uwzględnieniem formacji uznawanych tradycyjnie za szlacheckie, mieszczańskie czy chłopskie), a także, w przypadku nazwisk genetycznie obcych, pod względem stopnia spolszczenia.

Parafia św. Jana Chrzciciela była parafią wielkomięjską, stołeczną, a więc mieszczańską, natomiast parafia św. Franciszka z Asyżu – parafią prowincjonalną, wiejską, a więc chłopską i szlachecką. Dlatego w referacie uwaga zwrócona zostanie także na to, czy uznawane za charakterystyczne dla poszczególnych stanów typy słowotwórcze nazwisk znajdują potwierdzenie w badanym materiale. Odmienne ramy czasowe przyjęte w badaniu obu parafii umożliwią stwierdzenie, jak z biegiem czasu zmieniał się stopień ustabilizowania nazwisk.